

Naar aanleiding van de brief van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 27 februari 2013 (TK 2012/13, 30 982, nr. 9), betreffende de beleidsdoorlichting van artikel 9 van de begroting van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid ten aanzien van de Algemene nabestaandenwet (Anw), hebben enkele fracties binnen de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid de behoefte om de regering enkele vragen en opmerkingen voor te leggen.

De voorzitter van de commissie,
Van der Burg

Adjunct-griffier van de commissie,
Lips

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de beleidsdoorlichting van artikel 9 van de begroting van het ministerie van Sociale Zaken en werkgelegenheid betreffende de Algemene nabestaandenwet. Over deze beleidsdoorlichting hebben de VVD-leden de volgende vragen.

1.

Kan de regering toelichten in hoeverre gemeenten daadwerkelijk de Anw-gerechtigden helpen om weer aan het werk te gaan?

2.

De leden van de VVD-fractie wijzen erop dat uit onderzoek van onder andere Astri blijkt dat gemeenten deze groep niet altijd van dienst zijn. Herkent de regering zich in deze constatering van het onderzoek?

3.

Kan in de visie van de regering een reden van de constatering dat gemeenten Anw-ers onvoldoende van dienst zijn, gevormd worden door het feit dat gemeenten geen financiële prikkel hebben om deze groep aan het werk te helpen, omdat de Anw niet door hen wordt uitgevoerd? Zo ja, overweegt de regering om deze prikkels alsnog in te bouwen?

4.

De leden van de VVD-fractie constateren dat het doel van de integratie van de halfwezen- en nabestaandenuitkering vereenvoudiging is en het realiseren van een ombuiging. De regering maakt een verschil in de hoogte van de uitkering tussen nabestaanden met en zonder kinderen. Waarom wordt de Anw eenvoudiger in de uitvoering als twee uitkeringen worden geïntegreerd, maar daarnaast wel verschillende uitkeringshoogtes worden ingevoerd?

5.

Houden de geraamde uitkeringslasten rekening met inwerking treden van de Wet export uitkeringen? Zo nee, wat is het verschil in uitkeringslasten als hiermee wel rekening wordt gehouden? Zo ja, wat is het effect op de uitkeringslasten van de Anw?

6.

Wat is het structurele bedrag wat is gemoeid met de Anw, te weten de uitkeringslasten en uitvoeringskosten samen?

7.

Kan de regering nader toelichten welk deel van de uitvoeringskosten wordt besteed aan opsporing en bestrijding van fraude in het kader van de Anw?

8.

De leden van de VVD-fractie constateren dat Anw-gerechtigden, die aan het werk gaan, vaak later weer minder gaan werken of zelfs uitvallen. Welke verklaringen heeft de regering voor deze ontwikkeling? Hoe kan dit in de visie van de regering worden tegengegaan?

9.

Grafiek 12 van de beleidsdoorlichting laat zien dat binnen de Anw-gerechtigden sinds 2002, het aantal nabestaanden zonder inkomsten uit arbeid toeneemt tot 55%. Dit in tegenstelling tot de algehele arbeidsparticipatie en de arbeidsparticipatie van vrouwen, die alleen maar is toegenomen. De regering stelt dat dit niet de personen zijn, die binnenkort

65 worden en niet degenen, die deels arbeidsongeschikt zijn. Kan de regering toelichten uit welke personen deze groep dan wel bestaat?

10.

Kan de regering de demografische achtergrond van de groep nabestaanden zonder inkomsten uit arbeid nader definiëren naar werkverleden, opleiding en achtergrond (waaronder allochtoon en autochtoon)?

11.

Valt uit de toegezonden gegevens de conclusie te trekken dat Anw-gerechtigden met kind na verloop van tijd stoppen met werken?

12.

In hoeverre hebben nabestaanden, die nu een nabestaandenuitkering krijgen, zich ook particulier tegen een overlijdensrisico verzekerd?

13.

Is de regering bekend of alleen nabestaanden, die een eigen woning bezitten of erven, zich ook particulier verzekeren of is de groep breder?

14.

Kan de regering de demografische achtergrond van de weduwen, die niet economisch zelfstandig zijn, schetsen?

15.

Staat de huidige vormgeving van de Anw naar de mening van de regering de nastreving van het geschetste doel van de sociale zekerheid, te weten zelfredzaamheid, in de weg?

16.

Welk gedeelte van de nabestaanden met een halfwezenuitkering, loopt door naar de Wet werk en bijstand (WWB) als hun jongste kind 18 jaar wordt?

17.

De leden van de VVD-fractie stellen vast dat 42% van de nabestaanden geen baan heeft en is hiernaar ook niet op zoek is. Kan de regering deze groep nader omschrijven? Wat vindt de regering hiervan?

18.

De leden van de VVD-fractie constateren dat nabestaanden zonder Anw-uitkering vaker een baan hebben, dan met een Anw-uitkering. Is er een significante relatie tussen het niet hebben van een baan en het hebben van een nabestaandenuitkering? Zijn er ook andere significante variabelen die het niet hebben van een baan verklaren in de groep nabestaanden met een nabestaandenuitkering? Zo ja, welke?

19.

Kan de regering toelichten welke rol de regering voor de werkgevers ziet om de arbeidsparticipatie van nabestaanden te vergroten? In hoeverre dient maatwerk hier een rol bij te spelen?

20.

Kan de regering toelichten wat de werkgevers nu al doen om nabestaanden aan het werk te krijgen of te houden?

21.

Deelt de regering de mening dat werkcoaches, arbeidsdeskundigen en klantmanagers beter uitgerust moeten zijn met kennis over de verwerking

van rouw, zodat daarmee de nabestaanden beter geholpen kunnen worden en als gevolg daarvan mogelijk sneller of duurzamer weer aan het werk gaan? Zo ja, hoe zal dit in de visie van de regering concreet geregeld moeten worden?

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben kennis genomen van de beleidsdoorlichting het rapport «Rouw en werk». Deze leden hebben hierover de volgende vragen.

22.

Hoe heeft het Anw-fonds zich afgelopen decennium ontwikkeld?

23.

Hoe hoog zou een kostendekkende Anw-premie bedragen?

24.

Zijn er gemeenten, die actief Anw-gerechtigden benaderen voor re-integratie, zoals scholing of sociale activering?

25.

Zijn er ervaringen met de arbeidstoeleiding van nabestaanden naar de arbeidsmarkt? Hoe ziet een dergelijk traject er uit?

26.

Zijn er gegevens beschikbaar over de inkomensval voor de achtergebleven partner en/of de kinderen?

27.

Is er inzicht op welke wijze burgers zich verzekeren voor het overlijdensrisico?

28.

Worden er in CAO's afspraken gemaakt over collectieve verzekeringen, die voor het overlijdensrisico worden aangeboden? Zijn er gegevens beschikbaar of deze verzekeringen op basis van kapitaaldekking of op risicobasis zijn?

29.

Zijn er gegevens beschikbaar over het leeftijdsverschil tussen de overledenen en de achtergebleven partner?

30.

Welke verklaringen worden er gegeven voor het feit dat de groep Anw-ers zonder inkomsten stijgt? Hoe ziet de samenstelling van deze groep er uit?

31.

Zijn er verschillen tussen achtergrondkenmerken van de groep Anw-gerechtigden met kind, die geen inkomsten uit arbeid heeft, en de groep nabestaanden met kind, die niet in aanmerking komen voor de Anw uitkering omdat de inkomsten uit arbeid hoger zijn dan het Anw-normbedrag?

32.

Zijn er onderzoeken beschikbaar over de combinatie van arbeid en zorg onder alleenstaande moeders? Zo ja, wat zijn de uitkomsten van deze onderzoeken?

33.
Is er onderzoek gedaan naar de financiële situatie van kinderen, die beide ouders hebben verloren?
34.
Is er onderzoek gedaan naar de redenen waarom werkende nabestaanden eerder minder dan meer gaan werken na het overlijden van hun partner? Zo ja, wat zijn de bevindingen van dat onderzoek?
35.
Is er onderzoek gedaan naar de rouwverwerking van kinderen, die één van hun ouders hebben verloren? Zo ja, wat zijn daarvan de uitkomsten?
36.
Is er onderzoek gedaan naar hoe kinderen het beste begeleid kunnen worden na het verlies van een ouder? Zo ja, wat zijn de bevindingen daarvan?
37.
Is er onderzoek gedaan naar de duur van de periode, die een nabestaande gemiddeld genomen nodig heeft om weer even productief te zijn als vóór het verlies en/of ziekte van de partner?
38.
Zijn de regering onderzoeken bekend waarbij arbeidsverplichtingen of re-integratieverplichtingen negatieve effecten kunnen hebben op het rouwproces?
39.
Is er onderzoek gedaan (ook in internationaal verband) naar de succes- en faalfactoren van arbeidsverplichtingen voor nabestaanden?

Vragen en opmerkingen van de leden van de PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van de beleidsdoorlichting. Daarbij hebben de leden van de PVV-fractie de volgende vragen en opmerkingen.

40.
Wat is de oorzaak dat de participatie zo gering is? Wordt dit veroorzaakt door de vrijstellingen in de Anw?
41.
Wordt de geringe participatie veroorzaakt door de afwezigheid van een arbeids- en re-integratieverplichting of aan de inkomen- en vermogensvrijstelling?
42.
Welke andere factoren spelen een rol ten aanzien van de geringe participatie?
43.
Kan de regering systematisch aangeven, qua uitkeringsvoorwaarden, waarin de verschillen zitten tussen een weduwe, die een Anw-uitkering ontvangt, en de divorcee, die een WWB-uitkering ontvangt? Acht de regering een dergelijk verschil acceptabel of verklaarbaar. De leden van de PVV-fractie verzoeken de regering bij de beantwoording van deze vraag het kabinetsstandpunt te betrekken zoals dat is te vinden bij punt 78 uit het regeerakkoord.

44.

Is de regering bereid om bij een heroverweging van de Anw alsnog de wezenuitkering mee te nemen op de wijze, die door de prof. dr C.A. de Kam is gesuggereerd?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben kennis genomen van de beleidsdoorlichting en vinden dat met de wijziging, zoals voorgesteld in het regeerakkoord, geen recht wordt gedaan aan nabestaanden. Het voorstel getuigt in de visie van deze leden van gebrek aan compassie en inlevingsvermogen.

45.

De leden van de SP-fractie constateren dat in het regeerakkoord het slechte voorstel is opgenomen dat de duur van de Anw wordt gemaximeerd tot één jaar. In de beleidsdoorlichting spreekt de regering ook over de re-integratieverplichting en de vermogenstoets.

Is het waar dat de regering – naast het maximeren van de duur van de Anw – ook voornemens is om de vrijlatingsregeling in de Anw te wijzigen en de vrijlatingsregeling zoals deze nu geldt in de bijstand te introduceren in de Anw?

46.

Is het waar dat de regering – naast het maximeren van de duur van de Anw – ook voornemens is om een vermogenstoets naar voorbeeld van de vermogenstoets in de WWB te introduceren in de Anw?

47.

Wat levert een extra aanscherping van de re-integratieplicht en een aanscherping van de vermogenstoets in de Anw op naast de reeds ingeboekte bezuiniging van 74 miljoen?

48.

Is het waar dat voorgestelde maatregelen voor de Anw slechts zijn ingegeven door financiële redenen en het op orde brengen van de overheidsfinanciën? Zo nee, waardoor dan wel?

49.

Kan de regering een overzicht geven van het aantal personen per 1 januari 2013 met een Anw-uitkering uitgesplitst in type uitkering en type huishouden?

50.

Kan de regering toelichten hoeveel personen met een Anw-uitkering per 1 januari 2013 tevens een inkomen uit arbeid hebben naast de uitkering?

51.

Hoeveel personen hebben per 1 januari 2013 een ANW-uitkering aangevuld met een andersoortige uitkering, uitgesplitst per type uitkering? Kan de regering deze aantallen ook per 1 januari 2012 geven?

52.

Kan de regering de analyse dat de economische zelfstandigheid van nabestaanden is achtergebleven ten opzichte van andere groepen cijfermatig onderbouwen?

53.

Kan de regering de arbeidsparticipatie van nabestaanden cijfermatig weergeven voor de jaren 2000 t/m 2013?

54.
Kan de regering toelichten wat er precies wordt bedoeld met de zinsnede: «Werken is niet strijdig met het verwerken van het verlies van de partner.»
Kan de regering deze zinsnede nader onderbouwen?
55.
Acht de regering het denkbaar dat het verwerken van het verlies van de partner en de zorg en begeleiding voor minderjarige kinderen wél strijdig kan zijn met het (zoeken naar) werk?
56.
Acht de regering het wenselijk dat er ook ruimte is voor ouders met minderjarige kinderen, die ruimte en tijd nodig hebben voor rouwverwerking van de partner?
57.
Wat is de reden dat het onderzoek naar re-integratie van nabestaanden uit juni 2011 pas anderhalf jaar later aan de Kamer is aangeboden?
58.
Is de regering van mening dat rouwverwerking aan een bepaalde termijn is gebonden? Zo ja, aan welke termijn? Zo nee, wat is de reden dat de Anw zo fors wordt aangescherpt dat nabestaanden in grote (financiële) problemen kunnen komen?
59.
Is de regering voornemens om de uitvoering van de Anw over te laten aan gemeenten in plaats van aan de Sociale Verzekeringsbank (SVB)? Wat zijn daarbij de beweegredenen van de regering?
60.
Is de regering voornemens om indien gemeenten de Anw gaan uitvoeren een financiële prikkel (profiteren van succesvolle re-integratie) voor gemeenten in te voeren over de rug van nabestaanden?
61.
Acht de regering het wenselijk dat nabestaanden in een periode van rouw worden opgejaagd naar werk en onvoldoende tijd krijgen om zorg en begeleiding voor de minderjarige kinderen te organiseren?
62.
Kan de regering een overzicht geven van de netto inkomenseffecten per type huishouden van het voorstel zoals opgenomen in het regeerakkoord?
63.
Kan de regering een overzicht geven van de cumulatieve inkomenseffecten in nettobedragen van het voorstel zoals opgenomen in het regeerakkoord en de eerdere aanpassingen per 1 januari 2013?
64.
Kan de regering toelichten hoe de regering rekening gaat houden met het feit dat de belastbaarheid van rouwenden door zowel psychische als fysieke gezondheidsklachten lager is dan niet-rouwende situaties?
65.
Op welke wijze gaat de regering ermee rekening houden dat één op de vier werkenden na het overlijden van de partner niet meer terug keert naar de «oude» werkplek?

66.

Op welke wijze gaat de regering rekening houden met het feit dat slechts 50% van de nabestaanden volledig terugkeert in de oude functie?

67.

Op welke wijze gaat de regering rekening houden met het feit dat 40% van de nabestaanden als zij eenmaal aan het werk zijn zich korte of langere tijd weer ziek moeten melden vanwege nog te verwerken rouw?

68.

Op welke wijze gaat de regering rekening houden met het feit dat uit onderzoek blijkt dat het beste moment voor nabestaanden om aan het werk te gaan per individu verschilt?

69.

Is de regering voornemens om de uitkomsten van een onderzoek van de SVB uit december 2008 (Participatie, bekendheid met en beroep op de Anw), waaruit onder andere blijkt dat 34% van de nabestaanden psychische of lichamelijke klachten heeft naar aanleiding van het overlijden van hun partner en waaruit blijkt dat 25% van de nabestaanden meer tijd nodig heeft om de kinderen te begeleiden, te betrekken bij verdere beleidsvorming?

Vragen van de leden van de CDA-fractie

70.

Wat is naar aanleiding van de beleidsdoorlichting van artikel 9 van de begroting SZW, de visie van de regering op de toekomst van de Anw?

71.

Blijft in de visie van de regering de Anw een volksverzekering, uitgevoerd door de SVB of wordt de Anw een voorziening uitgevoerd door de gemeenten? Kan de regering haar antwoord uitgebreid toelichten?

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de beleidsdoorlichting. Deze leden willen allereerst de onderzoekers bedanken voor de heldere doorlichting.

72.

De leden van de D66-fractie constateren dat de wezenuitkering buiten de scope van de beleidsdoorlichting is gelaten. Waarom is dit deel van de Anw buiten beschouwing gelaten?

73.

Hoe groot is het bedrag dat wordt betaald wordt aan wezenuitkeringen en welk deel is dit van het totale Anw-budget?

74.

De leden van de D66-fractie constateren dat de onderzoekers concluderen dat de betekenis van het Anw-fonds in de loop der jaren is afgenomen en dat de principes voor een fondsconstructie steeds meer uit beeld zijn geraakt. Wat is de mening van de regering over de wenselijkheid van een afzonderlijk Anw-fonds?

75.

Geeft grafiek 3 op pagina 10 van de beleidsdoorlichting de uitkeringslasten van de Anw weer, inclusief de voorgenumen maatregelen van het zittende kabinet?

76.

De leden van de D66-fractie constateren dat vermogen of ander inkomen dat niet uit of in verband met arbeid is genoten buiten beschouwing wordt gelaten voor een uitkering op grond van de Anw. Kan de regering toelichten hoe dit zich verhoudt tot de uitgangspunten van het huidige socialezekerheidsstelsel?

Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben met teleurstelling kennis genomen van de brief van de regering over de beleidsdoorlichting van artikel 9 van de SZW-begroting, de Anw. Deze leden vinden dat het voorstel van de regering om de maximale duur van de Anw-uitkering te beperken tot één jaar totaal geen rekening houdt met de zware periode waar een nabestaande doorheen gaat. Zij willen voorafgaand aan het algemeen overleg graag de volgende vragen ter beantwoording aan de regering voorleggen

77.

Hoeveel mensen verliezen per jaar sneller hun Anw-uitkering door de bezuiniging om de maximale duur van de Anw-uitkering tot maximaal één jaar te beperken?

78.

Op basis waarvan heeft de regering besloten om de grens van de maximale duur van de Anw-uitkering op maximaal één jaar te leggen?

79.

Kan de regering toelichten welke aanbevelingen van het rapport «Rouw en Werk» over het verbeteren van de begeleiding van nabestaanden bij de re-integratie en de rouwverwerking al dan niet worden overgenomen? Indien er aanbevelingen niet worden overgenomen, waarom worden deze aanbevelingen dan niet overgenomen?

80.

Op welke wijze wil de regering maatwerk bij de ondersteuning van nabestaanden mogelijk maken?

81.

Waarom kiest de regering voor het beperken van de maximale duur van de Anw-uitkering tot standaard één jaar, terwijl zo juist geen rekening gehouden wordt met het bieden van maatwerk in de ondersteuning?

82.

Welke maatregelen neemt de regering verder om de begeleiding van nabestaanden bij de re-integratie en de rouwverwerking te verbeteren?

83.

Wat is de verwachting van de regering ten aanzien van het aantal personen, dat na afloop van de geplande verkorte Anw-uitwerking op korte termijn daadwerkelijk werk vindt?

84.

Hoeveel personen zullen na afloop van de verkorte Anw-uitwerking een beroep moeten doen op een andere uitkering?

85.

Kan de regering een toelichting geven op de in het televisieprogramma «Eva Jinek op Zondag» (24-03-2013) genoemde overwegingen om de Anw in de toekomst door gemeenten te laten uitvoeren?

86.

Op welke wijze overweegt de regering om vorm te geven aan de gemeentelijke uitvoering van de Anw?

87.

Als er wordt besloten om gemeenten de Anw uit te laten voeren, zou de uitkering aan nabestaanden bij behoefte dan langer kunnen doorlopen dan de nu voorgestelde maximale duur van één jaar?

88.

Krijgen gemeenten ook financiële middelen om in een langere uitkering aan nabestaanden te voorzien?

89.

Acht de regering het reëel dat gemeenten omwille van maatwerk besluiten om te voorzien in een langere uitkering aan nabestaanden, als dit mogelijk zou worden en er geen financieel budget tegenover staat?

90.

Hoe gaat het bieden van maatwerk door gemeenten op dit moment in de praktijk met bijvoorbeeld de ontheffing, die gemeenten binnen de bijstand als maatwerk kunnen verlenen aan alleenstaande ouders met jonge kinderen? Hoe vaak worden zulke ontheffingen aangevraagd en hoe vaak verlenen gemeenten een dergelijke ontheffing?